

MUZEUL JUDEȚEAN TELEORMAN

**BULETINUL MUZEULUI JUDEȚEAN TELEORMAN
SERIA ARHEOLOGIE**

5 - 2013

MUZEUL JUDEȚEAN TELEORMAN

BULETINUL MUZEULUI JUDEȚEAN TELEORMAN. SERIA ARHEOLOGIE 5

COLEGIUL DE REDACȚIE

Dr. Pavel Mirea, *Muzeul Județean Teleorman* - Redactor șef

Dr. Ecaterina Țânțăreanu, *Muzeul Județean Teleorman* - Secretar de redacție

Dr. Radian R. Andreescu, *Muzeul Național de Istorie a României*

Dr. Amy Bogaard, *Oxford University*

Dr. Douglass W. Bailey, *San Francisco State University*

Dr. Ioana Bogdan-Cătănciu, *Institutul de Arheologie 'Vasile Pârvan' București*

Dr. Sabin Adrian Luca, *Universitatea 'Lucian Blaga' din Sibiu, Muzeul Național Brukenthal*

Dr. Steve Mills, *Cardiff University*

Dr. Cristian Schuster, *Institutul de Arheologie 'Vasile Pârvan' București*

Dr. Laurens Thissen, *Thissen Archaeological Ceramics Bureau, Amsterdam*

Tehnoredactare: Pavel Mirea, Pompilia Zaharia

Corectura: Ecaterina Țânțăreanu, Mădălina Dumitru

Consultanți: Steve Mills (limba engleză), Cristi Marin (limba franceză)

Coperta: 'scăunel' de lut, eneolitic (Gumelnița), descoperit la Vitănești, colecția Muzeului Județean Teleorman; desen Cătălina Dănilă, machetare Pompilia Zaharia

Colegiul de redacție nu răspunde de opiniile exprimate de către autori.

Correspondența, manuscrisele, cărțile și revistele pentru schimb se vor trimite Colegiului de redacție, pe următoarea adresă: MUZEUL JUDEȚEAN TELEORMAN, str. 1848, nr. 1, cod poștal 140033, ALEXANDRIA, jud. Teleorman, ROMANIA sau prin email: redactie_BMJT@yahoo.com; pavelcmirea@yahoo.com.

Revistă editată cu sprijinul Consiliului Județean Teleorman

©Toate drepturile asupra acestui număr sunt rezervate Muzeului Județean Teleorman

SUMAR
CONTENTS

Adina BORONEANȚ	
New data on the prehistoric human habitations from Climente I and Climente II Caves in the Iron Gates of the Danube <i>Noi date despre locuirile umane din peșterile Climente I și II de la Porțile de Fier</i>	5
Laurens THISSEN	
Middle Neolithic ceramics from TELEOR 003, Southern Romania <i>Ceramica neoliticului mijlociu din TELEOR 003 (Măgura 'Buduiasca', jud. Teleorman), sudul României</i>	25
Otis CRANDELL	
The Provenance of Neolithic and Chalcolithic Stone Tools from Sites in Teleorman County, Romania <i>Proveniența uneltelor de piatră neolitice și eneolitice descoperite în situri din județul Teleorman, România</i>	125
Radian ANDREESCU, Katia MOLDOVEANU	
Note asupra unui complex descoperit în așezarea eneolitică de la Vitănești, jud. Teleorman <i>Notes on a Complex from the Eneolithic settlement at Vitănești, Teleorman County</i>	143
Theodor IGNAT, Vasile OPRIȘ, Cătălin LAZĂR	
Ceramica din locuința nr.5 de la Sultana 'Malu Roșu'. Analiză primară (II) <i>The Pottery from Dwelling no.5 at Sultana 'Malu Roșu'. Baseline Analyse (II)</i>	155
Alin FRÎNCULEASA	
Note despre un tip de vas descoperit în așezarea eneolitică de la Mălăieștii de Jos (jud. Prahova) <i>Notes on a Vessel Type from the Eneolithic Settlement at Mălăieștii (Prahova County)</i>	173
Camelia - Mirela VINTILĂ	
Așezările neo-eneolitice din Câmpia Bucureștiului (cu un repertoriu al descoperirilor) <i>Neo-Eneolithic settlements in the Bucharest Plain (with a inventory of finds)</i>	189
Daniel GARVĂN	
Date preliminare privind plastica antropomorfă precucuteniană de la Costișa 'Cetățuia' (jud. Neamț). Campaniile 1959, 1960, 1962 <i>Preliminary data on the Precucuteni Anthropomorphic Figurines from Costișa 'Cetățuia' (Neamț County). The 1959, 1960 and 1962 excavation campaigns</i>	213
Bogdan CIUPERCĂ	
Cercetări arheologice privind secolele VIII-X la Târgșoru Vechi, jud. Prahova <i>Archaeological Research of the VIII-X Centuries at Târgșoru Vechi, Prahova County</i>	223
Ecaterina ȚÂNȚĂREANU	
Câteva observații asupra tezaurului medieval de argint de la Mavrodin, județul Teleorman <i>Some Remarks on the Medieval Silver Hoard from Mavrodin, Teleorman County</i>	257
Monica NICOLAESCU	
Arheologia românească și studiile de 'landscape'. Câteva exemple <i>Romanian archaeology and 'landscape' studies. Some examples</i>	263

DATE PRELIMINARE PRIVIND PLASTICA ANTROPOMORFĂ PRECUCUTENIANĂ DE LA COSTIȘA 'CETĂȚUIA' (JUD. NEAMȚ). CAMPANIILE 1959, 1960, 1962

Daniel GARVĂN *

Abstract: *This paper presents 33 anthropomorphic statuettes discovered at Costișa 'Cetățuia' during the 1959, 1960 and 1962 campaigns. Classifying them according to body position is difficult given the high degree of fragmentation. The text includes a brief description of the anatomical features and decoration patterns of the artifacts. More anthropomorphic statuettes were discovered following systematic research at Costișa between 2001 and 2008 and in 2010. Only the older finds are summarized here. In the future these will be correlated with all the data from the Chalcolithic settlement at Cetățuia.*

Rezumat: *Prin nota de față introducem în circuitul științific un lot de 33 de statuete antropomorfe provenit din situl de la Costișa 'Cetățuia', descoperit în campaniile din anii 1959, 1960 și 1962. S-a încercat o ordonare a lor în funcție de poziția corpului - lucru îngreunat de gradul mare de fragmentare, și o descriere sumară a decorului, a principalelor trăsături etc. Deoarece în anii 2001-2008 și 2010 cercetările din acest sit au fost reluate, cu acest prilej fiind descoperite alte astfel de piese, nu am considerat oportun în cadrul de față căutarea unor interpretări și a mai multor analogii pentru descoperirile prezentate, trimerile de acest gen fiind reduse ca număr.*

Keywords: *Costișa 'Cetățuia'; Chalcolithic; Precucuteni III; anthropomorphic statuettes.*

Cuvinte cheie: *Costișa 'Cetățuia'; eneolitic; Precucuteni III; plastica antropomorfă.*

Situl de la Costișa 'Cetățuia' se află în marginea de est a satului, pe terasa superioară de pe malul stâng al râului Bistrița. Locuirea preistorică a ocupat atât platoul de formă elipsoidală (zona A), cât și șaua care îl leagă de terasă (zona B). Pe laturile de vest, sud și est platoul este mărginit de pante abrupte, spre nord panta fiind mai lină. Așezarea a fost identificată de către Constantin Matasă și sondată de către Radu Vulpe și Constantin Matasă în 1937 (Matasă 1940: 29; Vulpe și Zamoșteanu 1962: 309). Primele cercetări sistematice au fost realizate (de către Alexandru Vulpe și Mihail Zamoșteanu) în anii 1959, 1960 și 1962, fiind investigată atunci o mare parte din zona A, în timp ce în zona B au fost realizate două secțiuni dispuse în cruce (Popescu 2001: 25). În urma acestor săpături, la partea inferioară a depunerii arheologice au fost identificate două niveluri eneolitice: unul precucutenian, cu o grosime de 0,30-0,35 m, suprapus de unul Cucuteni A, având o grosime de circa 0,15 m (Vulpe și Zamoșteanu 1962: 309)¹. Nivelului precucutenian îi erau atribuite fragmente ceramice, numeroase oase de animale (în general de talie mare), piese de silex, dar și figurine antropomorfe cu steatopigie foarte accentuată (Vulpe și Zamoșteanu 1962: 311). Din raportul de săpătură publicat (Vulpe și Zamoșteanu 1962) se cunosc foarte puține date despre nivelul precucutenian, fapt ce determină probabil și neîncrederea unor cercetători în atribuirea culturală a materialelor din nivelul inferior de la Costișa (Marinescu-Bîlcu 1974: 8).

În perioada 2001-2008 (Vulpe *et al.* 2002; 2003; 2004; 2005; 2006; 2007; 2008; 2009; Popescu și Băjenaru 2004: 277) și în 2010² au fost efectuate noi cercetări. Săpăturile s-au desfășurat în ambele zone, observațiile publicate referitoare la depunerea precucuteniană fiind la fel de puține ca și cele din primele campanii.

Din întreaga cantitate de material eneolitic din campaniile 1959, 1960, 1962, cu această ocazie ne-am oprit asupra plasticii antropomorfe precucuteniene, din care până în prezent a fost publicată o singură piesă (Vulpe și Zamoșteanu 1962: 311, fig. 3/3)³.

Lotul reunește un număr de 33 de piese⁴, identificate în colecțiile Muzeului de Istorie și Arheologie Piatra Neamț (17) și ale Complexului Muzeal 'Iulian Antonescu' Bacău (16)⁵. 32 de piese sunt atribuite categoriei statuetelor antropomorfe, în timp ce una singură, un picior cu trăsături antropomorfe (Planșa V.13) poate proveni fie de la un recipient, fie de la o statueta de dimensiuni mari.

Din păcate, doar pentru 11 piese cunoaștem locul în care au fost descoperite, toate provenind 'din strat', din zona 'A'. Despre celelalte, conform notațiilor din registrele de inventar, știm doar că sunt de la Costișa 'Cetățuia'. În lipsa unor coordonate precise care să permită interpretări privind nivelurile eneolitice de aici, ne vom rezuma doar la prezentarea materialelor.

* Complexul Muzeal Județean Neamț, Muzeul de Istorie și Arheologie Piatra-Neamț str. Mihai Eminescu, nr.10, 610026, Piatra-Neamț, jud. Neamț, România; daniel_garvan@yahoo.com

Din întregul lot de statuete o singură piesă se păstrează întreagă (Plansa III.4). Toate celelalte sunt în stare fragmentară, păstrându-se după cum urmează: bazinul și picioarele integral - 2 piese (Plansa II.2, 4); bazinul și picioarele parțial, rupte în general din zona genunchilor - 10 piese (Plansele II.1, 3, 5; III.1-3, 5; IV.6, 7; V.11); doar bazinul - 5 piese (Plansele IV.2, 5; V.7-9), numai picioarele - 12 piese (Plansele IV.1, 3, 4, 8-10; V.3-6, 10, 12); trunchiuri - 2 piese (Plansa V.1, 2). Așa cum se observă, gradul de fragmentare al pieselor este mare, situație frecvent întâlnită în arealul Precucuteni (și nu numai).

În general fragmentarea statuetelor este pusă pe seama scoaterii lor din uz după pierderea sacralității, piesele ajungând în acest fel în 'contexte nerituale' (Monah 2012: 44-5). În puține cazuri astfel de statuete au fost descoperite întregi, cele mai multe dintre ele aflându-se în 'contexte rituale'. Amintim, pe scurt, cele două complexe descoperite la Poduri 'Dealul Ghindaru' - 'Sfânta Familie' (șapte statuete întregi, un tron și un vas ritual) (Monah 1982: 11; 2012: 47) și 'Soborul Zeițelor' (în componența căruia se aflau 21 de statuete întregi) (Monah 2012: 47) - sau descoperirea de la Isaiia 'Balta Popii' (alte 21 de statuete întregi) (Ursulescu și Tencariu 2006).

Din punctul de vedere al pastei, se constată că toate piesele au fost realizate din lut fin, arderea fiind de cele mai multe ori oxidantă, statuetele având culoare cărămizie. Excepție fac cinci piese (Plansa V.6-10), care au fost arse neuniform, având culoare negricioasă cu pete cărămizii.

Ținând cont de criteriile tipologice enunțate în monografia culturii Precucuteni (Marinescu-Bîlcu 1974: 95-9), am încercat ordonarea statuetelor de la Costișa în funcție de poziția corpului. Dacă pentru unele dintre piesele noastre încadrarea într-una sau alta dintre categoriile definite se poate realiza cu ușurință, pentru cele mai multe dintre exemplarele care compun lotul de la Costișa gradul accentuat de fragmentare constituie o dificultate suplimentară pentru atribuirea tipologică.

Pe baza criteriilor stabilite de S. Marinescu-Bîlcu pentru plastica antropomorfă din faza Precucuteni III, am putut identifica următoarele tipuri:

- *Statuetele reprezentate în picioare.* Putem atribui cu certitudine acestei categorii 11 piese (Plansele II.1-5; IV.8-10; V.10-12). Acestea au trunchiul drept, ușor lățit și bazinul reprezentat în proporții mai apropiate de normal (Plansa II.1-5). Picioarele au fost separate prin linii incizate pe ambele laturi (Plansele II.1, 3, 4; IV.10) sau doar pe spate (Plansa II.2) sau printr-o șanțuire pe partea dorsală (Plansa II.5)

În aceeași categorie încadrăm și cele patru piese bogat decorate prezente în lot (Plansa V.6-9), în baza analogiilor cu piese similare de la Târpești 'Râpa lui Bodai' (Marinescu-Bîlcu 1981: 37, fig. 98/1-3, 8, 12).

- *Statuete în poziție așezată.* Constituie categoria cea mai numeroasă din întreaga plastică precucuteniană. În lotul nostru, este reprezentată prin 14 piese (Plansele III.1-5; IV.1-4, 7; V.1-4), dintre care 12 păstrează partea inferioară a corpurilor, iar două - doar trunchiul (Plansa V.1-2). Cele din urmă au fost incluse aici ținând cont de maniera de reprezentare: trunchiul este îngust, sânii redați prin două pastile aplicate, umerii sub forma a două proeminențe conice, iar capul schematizat, cu nasul reliefat (Plansa V.1). Piesele din această categorie se caracterizează prin șoldurile mult lățite și picioarele îndoite mai mult sau mai puțin, delimitate prin linii incizate adânc, realizate pe ambele laturi (Plansa III.2-4).

- *Alte reprezentări plastice.* O categorie aparte este cea în care includem un picior cilindric, scurt, cu baza lățită sub forma unei tălpi umane (Plansa V.13), despre care suntem de părere că provine fie de la o statueta în poziție verticală, de dimensiuni mari, fie de la un vas. Astfel de picioare sunt cunoscute în Precucuteni III la Târpești (Marinescu-Bîlcu 1974: 100, fig.81/9), Traian 'Dealul Fântânilor' (Dumitrescu 1953: 57, fig. 13), dar, din păcate, nici un exemplar nu este întreg.

În ceea ce privește maniera de modelare și tratare a suprafeței statuetelor⁶, constatăm că aceasta diferă de la caz la caz. Modelarea pieselor s-a realizat în maniera obișnuită, din unul, două sau poate chiar trei bucăți, care au fost lipite și peste care s-a aplicat un strat de lut, gros de 2-3 mm. Piesele complet lipsite de decor și de incizii, subliniind detaliile anatomice, constituie o categorie puțin numeroasă (Plansa II.2, 5), cele mai multe fiind exemplarele având picioarele marcate prin linii incizate, iar bazinul prin două linii dispuse în unghi (Plansele II.3; III.4), sau cele cu bazinul marcat prin două sau mai multe incizii (Plansele II.1; III.2). La alte statuete, picioarele și bazinul sunt delimitate printr-o ușoară șanțuire (Plansele III.5; IV.6; V.5).

Alte trăsături anatomice sunt redată schematic: trei dintre piese au brațele sub forma unor mici proeminențe laterale (Plansa V.1, 2) sau verticale (Plansa III.4); la două dintre acestea se păstrează și capul, modelat în maniera obișnuită, cu nasul reliefat și ochii realizați prin două impresiuni (Plansele III.4; V.1). Sânii sunt reprezentați doar într-un caz (Plansa V.1), redați prin două pastile

aplicate și trase în sus. Un alt exemplar are redat ombilicul printr-o proeminență ce prezintă o împunsătură în mijloc (Planșa V.2).

O singură piesă prezintă, pe coapsa stângă, patru linii incizate ce par a fi grupate două câte două (Planșa III.3) - un posibil decor. Doar patru fragmente sunt bogat decorate (Planșa V.6-9), prin incizie, cu linii paralele, cercuri, triunghiuri și mici împunsături dispuse pe șiruri. Această manieră este întâlnită și la piese descoperite în alte așezări precucuteniene, mai ales din nord-estul Moldovei - Târgu Frumos, de exemplu (Ursulescu *et al.* 2005: 254, fig. 10/1-2, 4-5, 7-9, 12-14) sau în spațiul Tripolie A (Zbenovič 1989: 109-23)

Dintre statuetele la care se păstrează partea superioară a corpului ne atrage atenția una care prezintă pe partea dreaptă a capului o proeminență, ce îi conferă reprezentării un aspect asimetric. Este vorba fie de un 'defect de fabricație', fie de o redare mult simplificată a unui braț așezat în dreptul obrazului drept, într-o poziție similară cu 'Gânditoarea' din 'Soborul Zeițelor' de la Poduri (Monah *et al.* 2003: 107, 143).

Prezentarea plasticii antropomorfe precucuteniene de la Costișa este, în opinia noastră, un demers necesar. Lotul descris mai sus, intrat în depozitele a două muzee cu peste 50 de ani în urmă, nu are suficiente repere pentru o discuție mai largă asupra sitului. Etapa următoare o constituie corelarea acestuia cu piesele provenite din săpăturile recente (2001-2008, 2010) și analiza ceramicii eneolitice provenite de la Costișa 'Cetățuia'. Stațiunea, cercetată astăzi aproape exhaustiv, constituie un punct de referință pentru comunitățile Precucuteni din bazinul Bistriței.

Note

1. Nivelurile eneolitice sunt suprapuse de două niveluri din epoca bronzului, asupra cărora nu vom insista.
2. Ultimele cercetări s-au desfășurat în anul 2010, rezultatele nefiind publicate.
3. Mulțumim domnului acad. Alexandru Vulpe și domnișoarei dr. Anca Popescu pentru că ne-au oferit materialul spre studiu și publicare.
4. Alte 7 piese sunt menționate și schițate în jurnalele de săpătură, ele nefiind identificate în depozite.
5. Mulțumim doamnei Lăcrămioara-Elena Istina pentru ajutorul acordat în realizarea acestui demers.
6. Pentru o serie de piese, din cauza stării fragmentare, nu putem preciza dacă au fost sau nu decorate (Planșele IV.2, 4, 5, 9; V.3, 4, 10-12).

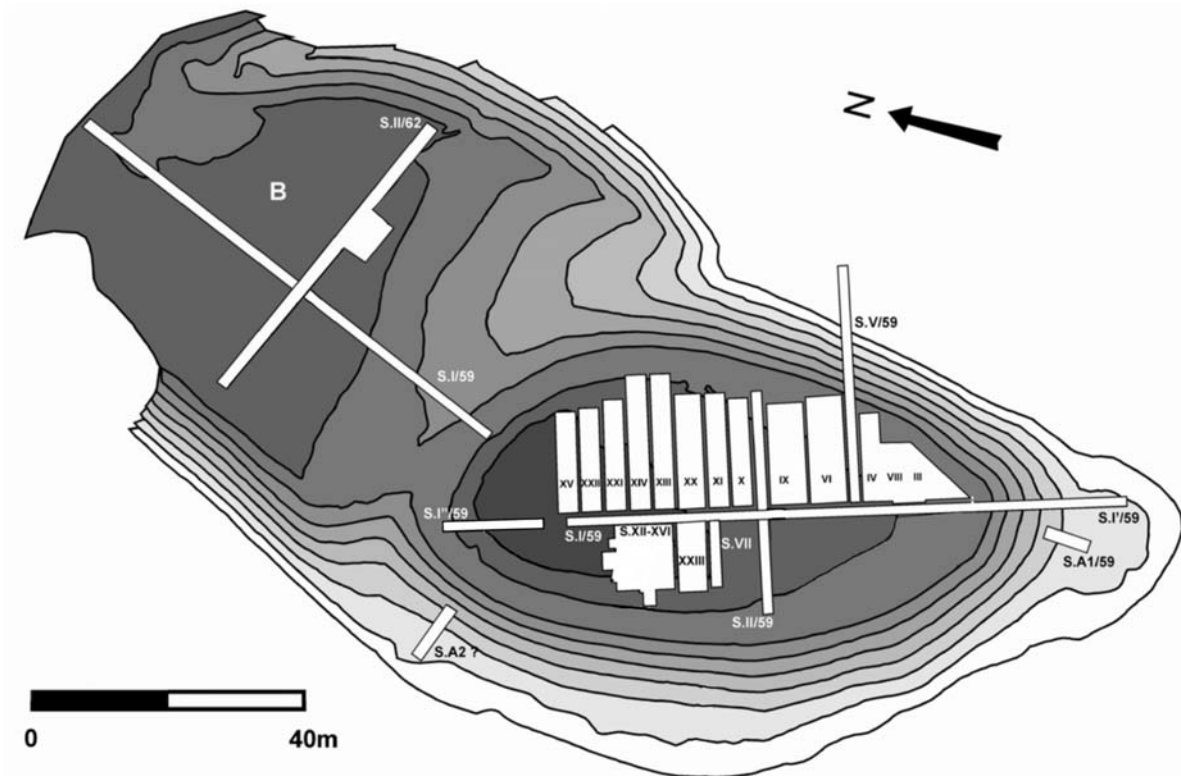
Bibliografie

- Dumitrescu, H. (1953) 'Șantierul Traian', *Studii și Cercetări de Istorie Veche* IV(1-2): 45-68.
- Marinescu-Bîlcu, S. (1974) *Cultura Precucuteni pe teritoriul României*, București, Ed. Academiei R.S.R.
- (1981) *Țirpești. from Prehistory to History in Eastern Rumania*, British Archaeological Reports, International Series 107, Oxford: Archaeopress.
- Matasă, C. (1940) 'Cercetări din preistoria județului Neamț', *Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice* (extras) 97(1938): 5-41.
- Monah, D. (1982) 'O importantă descoperire arheologică', *Arta* XXIX(7-8): 11-3.
- (2012) *Plastica antropomorfă a culturii Cucuteni-Tripolie*, ed. a II-a, Bibliotheca Memoriae Antiquitates XXVII, Piatra Neamț: Ed. Constantin Matasă.
- Monah, D., Dumitroaia, Gh., Monah, F., Preoteasa, C., Munteanu, R. și Nicola, D (2003) *Poduri-Dealul Ghindaru. O Troie în Subcarpații Moldovei*, Bibliotheca Memoriae Antiquitates XIII, Piatra Neamț: Ed. Constantin Matasă.
- Popescu, A. (2001) 'Sat Costișa, com. Costișa, jud. Neamț', în Cavruc, V. și Dumitroaia, Gh. (coord.) *Cultura Costișa în contextul epocii bronzului din România*, pp.24-6, Piatra Neamț: Ed. Constantin Matasă.
- Popescu, A. și Băjenaru R. (2004) 'Cercetările arheologice de la Costișa, jud. Neamț, din anii 2001-2002', *Memoria Antiquitatis* XXIII: 277-94.
- (2008) 'Mortuary practices at Costișa (Neamț Country)', *Dacia. Revue d'archéologie et d'histoire ancienne. Nouvelle Série* LII: 23-47.

- Ursulescu, N. și Tencariu, F.-A. (2006) *Religie și magie la est de Carpați acum 7000 de ani. Tezaurul cu obiecte de cult de la Isăia*, Iași: Casa Editorială Demiurg.
- Ursulescu, N., Boghian, D. și Cotiugă, V. (2005) 'Problèmes de la Culture Précucuteni à la lumière des recherches de Târgu Frumos (dép. de Iași)', în V. Spinei, C.-M. Lazarovici și D. Monah, (ed.) *Scripta praeistorica. Miscellanea in honorem nonagenarii magistri Mircea Petrescu-Dîmbovița oblata*, pp.217-60, Iași: Ed. Trinitas.
- Vulpe, Al. și Zamosteanu, M. (1962) 'Săpăturile de la Costișa', *Materiale și Cercetări Arheologice* VIII: 309-16.
- Vulpe, Al., Popescu, A., Băjenaru, R. și Tache, M. (2002) 'Costișa, com. Costișa, jud. Neamț. Punct: Cetățuia', în M.V. Angelescu, C. Borș, I. Oberländer-Târnoveanu și F. Vasilescu (ed.) *Cronica Cercetărilor Arheologice din România: Campania 2001. A XXXVI-a Sesiune Națională de Rapoarte Arheologice, Buziaș, 28 mai-1 iunie 2002*, p.114, București: CIMEC.
- Vulpe, Al., Popescu, A., Băjenaru, R. și Ștefan, C. (2003) 'Costișa, com. Costișa, jud. Neamț. Punct: Cetățuia', în M.V. Angelescu, C. Borș, F. Vasilescu, C. Bem, B. Tănăsescu, F. Udrea și T. Vasilescu (ed.) *Cronica Cercetărilor Arheologice din România: Campania 2002. A XXXVII-a Sesiune Națională de Rapoarte Arheologice, Covasna 2-6 iunie 2003*, p.108, București: CIMEC.
- Vulpe, Al., Popescu, A., Băjenaru, R., Haită, C., Davidoaia, N., Dumitrache, N., Gavrilă, E. și Oanea, C. (2004) 'Costișa, com. Costișa, jud. Neamț. Punct: Cetățuia', în M.V. Angelescu, I. Oberländer-Târnoveanu, F. Vasilescu, C. Bem, P. Jercan și I. Nicolae (ed.) *Cronica Cercetărilor Arheologice din România: Campania 2003. Cronica Cercetărilor Arheologice din România: Campania 2003. A XXXVIII-a Sesiune Națională de Rapoarte Arheologice, Cluj-Napoca, 26-29 mai 2004*, pp.104-5, București: CIMEC.
- Vulpe, Al., Popescu, A., Băjenaru, R., Davidoaia, N., Dumitrache, N., Gavrilă, E. și Oanea, C. (2005) 'Costișa, com. Costișa, jud. Neamț. Punct: Cetățuia', în M.V. Angelescu, I. Oberländer-Târnoveanu și F. Vasilescu (ed.) *Cronica Cercetărilor Arheologice din România: Campania 2004. A XXXIX-a Sesiune Anuală de Rapoarte Arheologice, Jupiter - Mangalia, 25 - 28 mai 2005*, pp. 130-1, București: CIMEC.
- Vulpe, Al., Popescu, A. și Băjenaru, R. (2006) 'Costișa, com. Costișa, jud. Neamț. Punct: Cetățuia', în M.V. Angelescu și F. Vasilescu (ed.) *Cronica Cercetărilor Arheologice din România: Campania 2005. A XL-a Sesiune Națională de Rapoarte Arheologice, Constanța, 31 mai - 3 iunie 2005*, pp. 140-1, București: CIMEC.
- Vulpe, Al., Popescu, A.-D. și Băjenaru, R. (2007) 'Costișa, com. Costișa, jud. Neamț. Punct: Cetățuia', în M.V. Angelescu și F. Vasilescu (ed.) *Cronica Cercetărilor Arheologice din România: Campania 2006. A XLI-a Sesiune Națională de Rapoarte Arheologice, Tulcea, 29 mai-1 iunie 2007*, pp. 136-7, București: CIMEC.
- (2008) 'Costișa, com. Costișa, jud. Neamț. Punct: Cetățuia', în M.V. Angelescu, și F. Vasilescu (ed.) *Cronica Cercetărilor Arheologice din România: Campania 2007. A XLII-a Sesiune Națională de Rapoarte Arheologice, Iași 14-17 mai 2008*, pp. 115-6, București: CIMEC.
- Vulpe, Al., Popescu, A.-D., Băjenaru, R. și Gavrilă E. (2009) 'Costișa, com. Costișa, jud. Neamț. Punct: Cetățuia' în M.V. Angelescu, C. Borș, I. Oberländer-Târnoveanu, F. Vasilescu, O. Cîrstina și Gh. Olteanu (ed.) *Valachica 21-22/2008-2009 - Cronica Cercetărilor Arheologice din România: Campania 2008. A XLIII-a Sesiune Națională de Rapoarte Arheologice, Târgoviște, 27-30 mai 2009*, pp. 103-4, București: CIMEC și Complexul Național Muzeal 'Curtea Domnească' Târgoviște.
- Zbenovič, V.G. (1989) *Rannii etap Trpol'skoi kul'turî na territorî Ukrainî*, Kiev: Naukova Dumka.

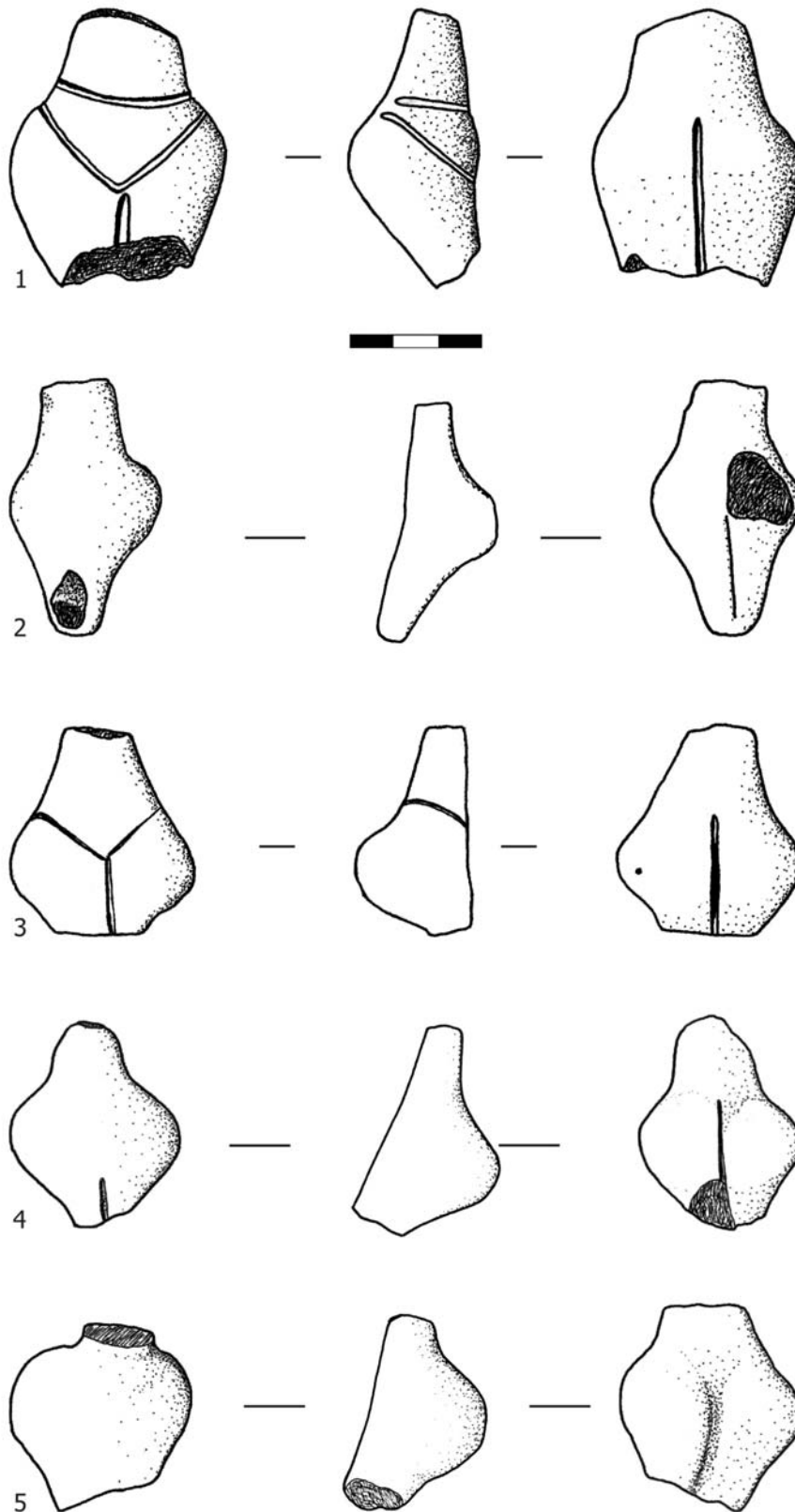
1

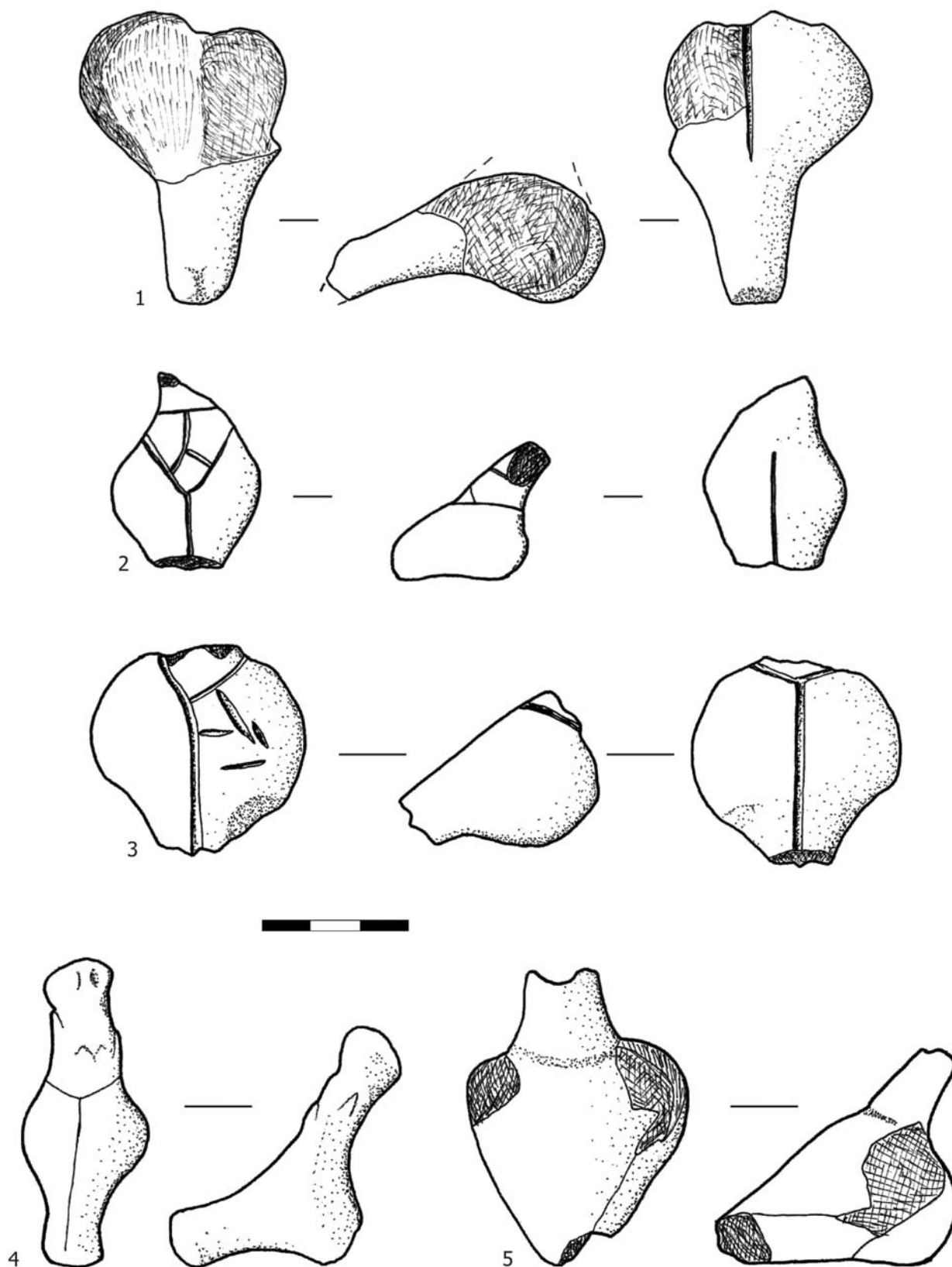
2

Plansa 1. 1. Așezarea de la Costișa 'Cetățuia', vedere dinspre sud-vest; 2. Planul săpăturilor din anii 1959-1960 și 1962 (după Popescu și Băjenaru 2008).

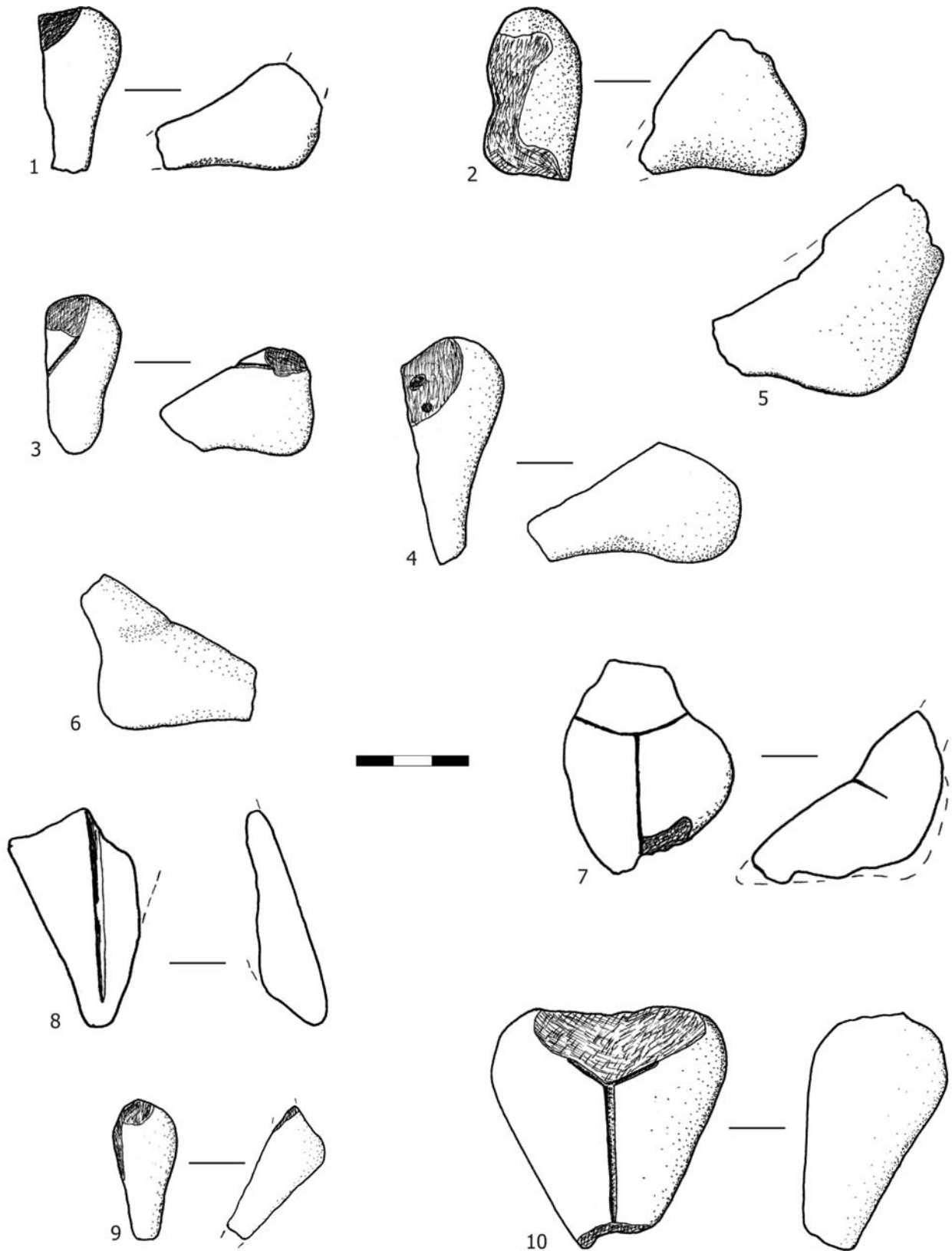
1. Costișa 'Cetățuia', view from south-west; 2. Plan of the archaeological excavations from 1959, 1960 and 1962 (after Popescu and Băjenaru 2008).

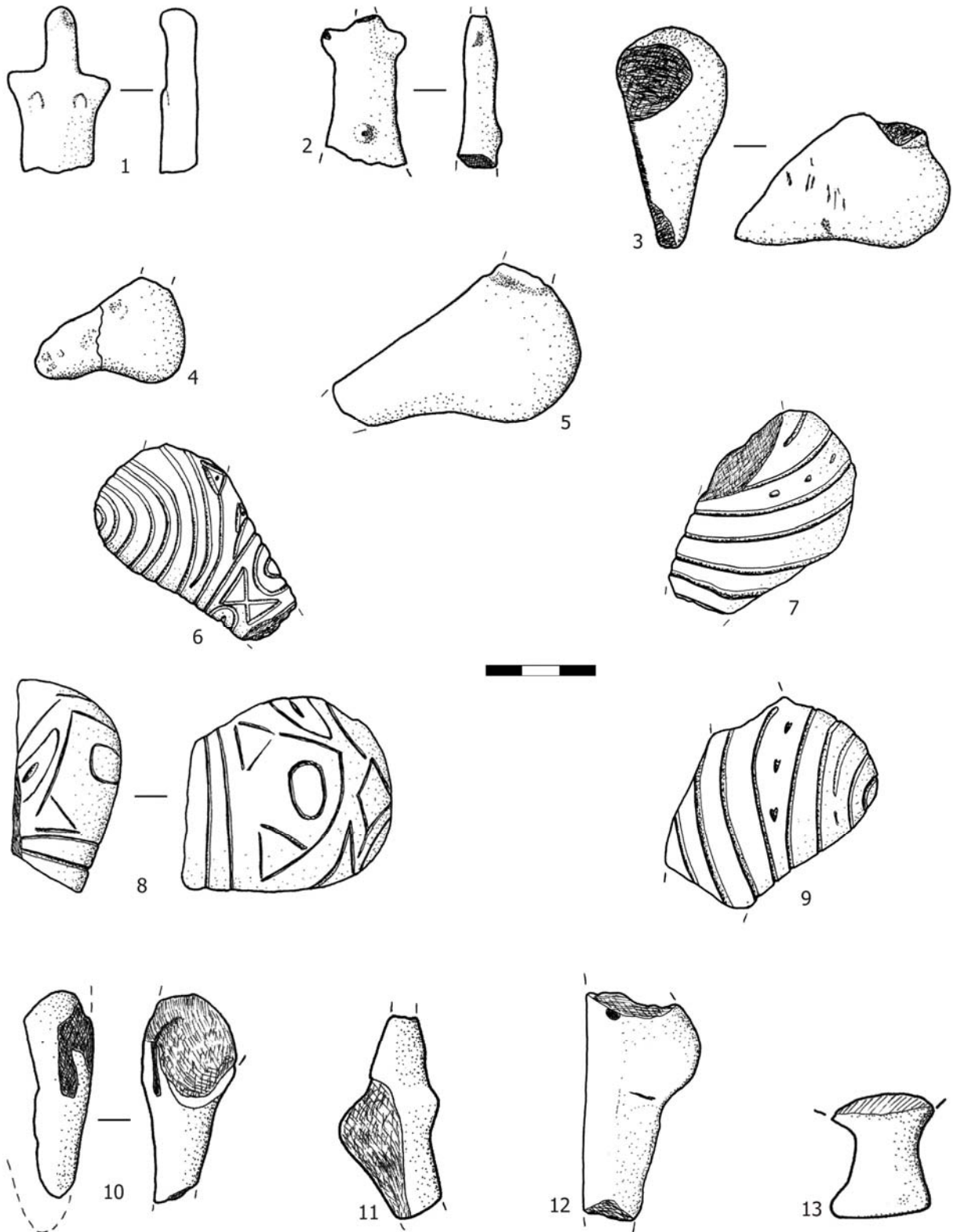
Planșa 2. Statuete reprezentate în picioare.
Anthropomorphic statuettes in standing position.

Planșa 3. Statuete reprezentate în poziție așezată.
Anthropomorphic statuettes in sitting position.

Plansa 4. Diverse fragmente de statuete.
Various fragments of statuettes.

Plansa 5. 1-5. Statuete reprezentate în poziție așezată; 2-12. Statuete reprezentate în picioare; 13. Picioar antropomorf.

1-5. Anthropomorphic statuettes in sitting position; 2-12. Anthropomorphic statuettes in standing position; 13. Representation of a foot.